

Sygn. akt III AUa 970/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Ewa Stryczyńska (spr.)

Sędziowie: Sędzia SA Magdalena Kostro-Wesołowska

Sędzia SA Magdalena Tymińska

*po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 9 listopada 2020 r.
w W.*

sprawy M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o składki na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy

na skutek apelacji M. K.

*od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń
Społecznych*

z dnia 24 kwietnia 2018r. sygn. akt XIV U 1649/17

I. oddala apelację;

II. nie obciąża M. K. kosztami zastępstwa prawnego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. w instancji odwoławczej.

Magdalena Kostro-Wesołowska Ewa Stryczyńska Magdalena Tymińska

Sygn. akt III AUa 970/18

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 lipca 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. określił wysokość należności, jakie winien uiścić M. K. z tytułu składek za okres prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od maja 2012r. do stycznia 2017r. w tym na: ubezpieczenia społeczne w kwocie 27 276,46 zł oraz odsetki w kwocie 6421,00 zł; ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 11 145,21 zł oraz odsetki w kwocie 2 630,00 zł; Fundusz Pracy w kwocie 2 273,38 zł oraz odsetki w kwocie 513,00 zł. Odsetki zostały naliczone na dzień wydania decyzji tj. 21 lipca 2017r.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podał, że z uwagi na to, że płatnik składek nie dokonał wyrejestrowania należy przyjąć, że jest nadal zobowiązany do składania deklaracji rozliczeniowych i do opłacania należnych składek. Brak jest kolejnych deklaracji rozliczeniowych, pomimo że płatnik nie podlega zwolnieniu z obowiązku comiesięcznego ich składania. W związku z niespełnieniem ustawowego obowiązku złożenia deklaracji rozliczeniowych za okres od maja 2012 r. do stycznia 2017 r. na koncie płatnika dokonany został wymiar składek z urzędu w wysokości określonej w

decyzji. Zakład podkreślił również, że dokonany z urzędu wymiar składek nie uwzględnia rozliczenia wypłaconych zasiłków oraz świadczeń rodzinnych.

Od powyższej decyzji odwołanie złożył M. K. wnosząc o jej odrzucenie. Odwołujący się wskazał, że tylko faktyczne prowadzenie działalności gospodarczej jest podstawą do opłacania składek na ZUS. Okresu jej wykonywania nie należy wywodzić wyłącznie z zapisów ewidencji. Skarżący dodał, że nie jest płatnikiem VAT.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu stanowiska organ rentowy podał, że zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, za prawidłowe rozliczanie składek odpowiada płatnik składek. W przypadku stwierdzenia błędów w dokonanych rozliczeniach, płatnik zobowiązany jest do złożenia dokumentów korygujących oraz uregulowania ewentualnych zaległości wraz z odsetkami (art. 41 ust. 6 oraz art. 23 ust. 1 ustawy systemowej). Płatnik składek powinien rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Obowiązek ten istnieje od dnia rozpoczęcia działalności aż do jej zaprzestania (art. 13 ust. 4 ustawy systemowej). W sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości przez niedopełnienie obowiązku opłacenia należnych składek, należy wydać decyzję na podstawie art. 83 ust. 1 ustawy, stwierdzającą wysokość zadłużenia na podstawie zgromadzonych dokumentów. Wydana decyzja jest prawnie uzasadniona a argumenty przedstawione przez płatnika w kolejnych pismach nie stanowiły przesłanki do stwierdzenia, że odwołujący się nie powinien podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności.

Wyrokiem z 24 kwietnia 2018r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie i zasądził od M. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. zwrot kosztów postępowania pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Uzasadniając to rozstrzygnięcie Sąd pierwszej instancji wskazał, że odwołujący się w piśmie z 18 września 2017r. podniósł, że nie prowadzi działalności gospodarczej w ruchu ciągłym i zorganizowanym jak również dochody nie stanowią minimalnego wynagrodzenia, co oznacza że nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu. Odwołujący się podał, że ZUS nie wskazał na czym miałyby polegać wykonywanie przez niego działalności gospodarczej. Odwołujący się nie przeczył, że działalność gospodarczą zarejestrował w 2007r. jako dodatkową działalność będąc wówczas jednocześnie zatrudnionym na podstawie umowy o pracę. To, że ta umowa została rozwiązana nie zmienia faktu, że działalność miała charakter dodatkowy, z formą opodatkowania na podstawie karty podatkowej, która również obowiązuje odwołującego się. Ta dodatkowa działalność była nakierowana na przewóz osób niepełnosprawnych i tak jest do dzisiaj, a co za tym idzie, w ocenie odwołującego się, nie można mówić o działalności ciągłej i zorganizowanej tylko okazjonalnej, która wymaga dodatkowych uprawnień, których odwołujący się nie posiada.

W piśmie datowanym na 26 października 2017r. organ rentowy podał, że w wyniku dokonanej analizy przebiegu ubezpieczenia M. K. na podstawie wpisów w (...), zapisów na koncie ubezpieczonego i informacji uzyskanych z Urzędu Skarbowego ustalono, że odwołujący się z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej podlegał ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu: od 31 grudnia 1998r. (data umowna) do 31 grudnia 2002r.; od 1 marca 2008r. do 31 stycznia 2013r. (od 15 lipca 2008r. do 31 października 2010r. był także zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę z wynagrodzeniem niższym niż minimalne); następnie od 1 maja 2012r. do 31 października 2013r., od 16 czerwca 2014r. do 29 lutego 2016r., od 1 września 2016r. do 31 stycznia 2017r. i od 1 czerwca 2017r., do nadal.

Uwzględniając przedstawione wyżej ustalenia, Sąd pierwszej instancji doszedł do wniosku, że odwołanie M. K. nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Okręgowy wskazał, że odwołujący się powoływał się na brak prowadzenia działalności gospodarczej w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji, nie kwestionując jednocześnie arytmetycznego wyliczenia wskazanej w niej kwoty zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy.

W części dotyczącej podstawy prawnej rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy stwierdził, że zgodnie z art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016r. poz. 963 ze zm.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność – od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016r., poz. 963 ze zm.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi. Za takie uważa się m.in. osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy systemowej jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. W myśl art. 46 ust. 1 ww. ustawy, płatnik składek jest obowiązany na podstawie ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Zgodnie z art. 23 ust. 1 ww. ustawy od nieopłaconych w terminie składek należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2015r., poz. 613 ze zm.).

Sąd pierwszej instancji uznał, że w stanie przedmiotowym sprawy brak jest podstaw do przyjęcia, że w okresie spornym odwołujący się nie prowadził działalności gospodarczej. Okoliczność ta nie została należycie udowodniona. Skarżący w piśmie z 17 listopada 2017r. wskazał, że rejestrując działalność nie nastawiał się na duże dochody, ponieważ był nastawiony na przewóz osób niepełnosprawnych i nie jest to prowadzenie działalności w sposób ciągły i zorganizowany. Ponadto odwołujący się dodał, że prowadzi działalność transportową jako (...) Ł., którą co roku zawiesza, jednak nie może zawiesić jej na dłużej niż 6 miesięcy. W tym miejscu Sąd Okręgowy zgodził się ze stanowiskiem ZUS, że prowadzenie działalności gospodarczej występuje w okresach faktycznego wykonywania usług jak też wykonywania innych czynności związanych z działalnością. Działalność gospodarcza nie ma charakteru przypadkowego czy okazjonalnego. Brak osiągnięcia przychodu z tytułu działalności gospodarczej, czy też jej okresowe faktyczne zawieszenie, nie określa faktycznego wykonywania działalności gospodarczej.

Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę na art. 6 k.c., zgodnie z którym ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Sama zasada skonkretyzowana w art. 6 k.c., jest jasna. Ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo, żąda czegoś od innej osoby, obowiązany jest udowodnić fakty (okoliczności faktyczne) uzasadniające to żądanie, ten zaś, kto odmawia uczynienia zadość żądaniu, a więc neguje uprawnienie żądającego, obowiązany jest udowodnić fakty wskazujące na to, że uprawnienie żądającemu nie przysługuje. W ocenie Sądu Okręgowego ze stanu przedmiotowego sprawy wynika w sposób niewątpliwy, że odwołujący się nie dokonał wyrejestrowania działalności gospodarczej, a tym samym brak było podstaw do przyjęcia, że zaprzestał jej prowadzenia, przez co miał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy, któremu to obowiązkowi uchybił, co spowodowało zadłużenie określone w zaskarżonej decyzji z 21 lipca 2017r. Sąd Okręgowy podkreślił, że wpis do ewidencji działalności gospodarczej rodzi domniemanie, że przedsiębiorca figurujący w ewidencji prowadzi działalność w rozumieniu ustawy z 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2016r. poz. 1829 ze zm.), i chociaż przepisy te przestały obowiązywać, to w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada oceny prawidłowości decyzji według stanu istniejącego w dacie jej wydania. Mimo, że sąd ubezpieczeń społecznych rozpoznaje sprawę merytorycznie na nowo, to jednak jako organ kontrolny wobec organu rentowego ma obowiązek odniesienia się do stanu rzeczy istniejącego w dacie wydania decyzji. Z tej przyczyny obowiązująca w klasycznym procesie cywilnym reguła wyrażona w art. 316 § 1 k.p.c., zgodnie z którą sąd bierze pod uwagę stan rzeczy z chwili zamknięcia rozprawy, doznaje wyjątku w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, ze względu na jego szczególny, odwoławczy charakter (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 20 lipca 2016r., sygn. III AUa 942/15). Ciężar udowodnienia, że mimo wpisu działalność gospodarcza nie była prowadzona, spoczywa na przedsiębiorcy, jako osobie, która z faktu tego wywodzi korzystne dla

siebie skutki prawne (por. m.in. wyrok NSA z 29 maja 2014r., sygn. II GSK 394/13 Legalis nr 1042936). Tymczasem jak już wyżej podniesiono odwołujący się okoliczności tej nie udowodnił.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. O kosztach zastępstwa procesowego Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania, przy czym pozostawił ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu - stosownie do treści art. 108 § 1 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wniósł odwołujący się, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego zmianę przez uwzględnienie odwołania w całości. W uzasadnieniu apelacji odwołujący się wskazał, że Sąd pierwszej instancji w sposób nieprawidłowy ustalił fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Skarżący argumentował, że wbrew twierdzeniom organu rentowego i Sądu pierwszej instancji, nie wykonywał w spornym okresie działalności gospodarczej w sposób ciągły. Apelujący podkreślił, że samo zarejestrowanie działalności gospodarczej w (...) nie daje jeszcze podstaw do objęcia go obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym.

Odwołujący się wskazał, że zarejestrował działalność gospodarczą w 2007r. jako działalność dodatkową, a jednocześnie był zatrudniony na podstawie umowy o pracę. Fakt, że umowa o pracę została rozwiązana nie wpływa na charakter działalności gospodarczej, która nadal pozostawała dodatkowym zajęciem skarżącego.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od odwołującego się na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko organ wskazał, że w stanie faktycznym niniejszej sprawy brak było podstaw do przyjęcia, że w okresie spornym odwołujący się nie prowadził działalności gospodarczej - okoliczność ta nie została bowiem w toku procesu należycie udowodniona. Organ zaznaczył, że działalność gospodarcza nie ma charakteru przypadkowego czy też okazjonalnego. Brak osiągania przychodu z tytułu działalności gospodarczej czy też jej okresowe zawieszenie, nie jest wskaźnikiem określającym faktyczne wykonywanie działalności gospodarczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że Sąd Apelacyjny podziela ustalenia dotyczące stanu faktycznego poczynione przez Sąd pierwszej instancji i przyjmuje je, czyniąc podstawą własnego rozstrzygnięcia. Zbędne jest ich ponowne przedstawianie, ponieważ orzekając na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji, sąd odwoławczy nie musi powtarzać dokonanych ustaleń, lecz wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne (por. motywy wyroku Sądu Najwyższego z 23 lipca 2015r., sygn. I CSK 654/14).

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia oceny, czy odwołujący się M. K. prowadził w okresie od maja 2012r. do stycznia 2017r. działalność gospodarczą, z czego wynika obowiązek odprowadzania przez niego w tym okresie składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy. Innymi słowy, rozstrzygnięcie niniejszej sprawy sprowadzało się w istocie do oceny, czy w toku postępowania sądowego obalone zostało domniemanie faktyczne prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej przez odwołującego się, wynikające jednoznacznie, co niesporne, z wpisu do Centralnej Ewidencji i Działalności Gospodarczej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji dokonał właściwej oceny prawnej ustalonych w sprawie faktów, co doprowadziło do wysnucia prawidłowego wniosku, że brak wykreślenia wpisu o prowadzeniu przez odwołującego się działalności z (...), względnie brak jej zawieszenia, rodził po stronie skarżącego obowiązek uregulowania wskazanych w decyzji organu rentowego należności. Organ rentowy biorąc pod uwagę treść wpisu do Centralnej Ewidencji i Działalności Gospodarczej, brak zawieszenia, czy wyrejestrowania działalności przez odwołującego się, miał uzasadnione podstawy by uznać, że przez cały okres czasu wynikający z tego wpisu odwołujący się prowadzi faktycznie działalność gospodarczą, którą sam zarejestrował. Nie ma przy tym znaczenia, czy działalność tę prowadzi

w sposób jednakowo intensywny przez cały okres jej trwania. Trafnie uznał Sąd Okręgowy, że odwołujący się w toku postępowania sądowego nie wykazał, że działalności gospodarczej w spornym okresie rzeczywiście w ogóle nie wykonywał. Wskazywał natomiast na jej „okazjonalny” charakter, co jednak nie może skutkować uznaniem, że jej faktycznie aktywnie nie realizował. Z twierdzeń odwołującego się wynikało w sposób oczywisty, że oczekiwał na zlecenia przewozów, których było niewiele. Pozostawał więc w gotowości do wykonywania działalności, której przedmiotem był wpis do (...), jednak popyt na tego rodzaju usługi okazał się niewielki. W tych okolicznościach należy uznać, że skarżący nie doprowadził do obalenia domniemania faktycznego o prowadzeniu działalności gospodarczej.

Sąd pierwszej instancji słusznie zwrócił uwagę na fakt, że rozpatrując niniejszą sprawę należało opierać się na przepisach prawa materialnego obowiązujących w dacie wydania zaskarżonej decyzji, z uwagi na obowiązującą w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zasadę oceny prawidłowości decyzji według stanu faktycznego i prawnego istniejącego w dacie jej wydania. Ocena zatem charakteru działalności odwołującego się zarejestrowanej w spornym okresie, powinna być dokonana na podstawie ustawy z 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017r. poz. 2168, 2290 i 2486 oraz z 2018r. poz. 107 i 398), uchylonej z dniem 1 marca 2018r., a zatem po wydaniu zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji, choć z punktu widzenia uznania danej aktywności zawodowej za działalność gospodarczą nie ma to istotnego - dla rozstrzygnięcia sprawy - znaczenia.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 13 pkt 4 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 300 ze zm.) osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Zgodnie z art. 8 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych tytułem ubezpieczenia społecznego jest prowadzenie pozarolniczej działalności w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Definicja legalna pojęcia działalności gospodarczej zawarta została w art. 2 ustawy z 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017r. poz. 2168 ze zm.). Ten przepis miał zastosowanie do stanu faktycznego poddanego ocenie w rozpoznawanej sprawie. Pod pojęciem działalności gospodarczej rozumiano zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły. W obecnym stanie prawnym definicję działalności gospodarczej zawiera art. 3 ustawy z 6 marca 2018r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2018r. poz. 646 ze zm.). Zgodnie z tym ostatnim przepisem działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. W obu definicjach nacisk jest położony na zorganizowany i zarobkowy charakter, ciągłość i profesjonalizm.

Działalność gospodarcza musi odpowiadać pewnym cechom. W ujęciu tradycyjnym działalność gospodarcza charakteryzuje się profesjonalnością, samodzielnością, podporządkowaniem zasadzie racjonalnego gospodarowania, celem zarobkowym, trwałością prowadzenia, wykonywaniem w sposób zorganizowany oraz uczestniczeniem w obrocie gospodarczym. Właściwości cechujące działalność gospodarczą, które powinny występować łącznie, to działanie stałe, nieamatorskie z elementami organizacji, planowania i zawodowości rozumianej jako fachowość, znajomość rzeczy oraz specjalizacja (zob. B. Gudowska i J. Strusińska-Żukowska (red.): Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, Warszawa 2011, s. 106-107).

O działalności gospodarczej można mówić, jeżeli są spełnione kumulatywnie wszystkie przesłanki (zarobkowy charakter prowadzonej działalności, jej zorganizowany charakter, ciągłość jej wykonywania). W konsekwencji w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że podstawą powstania tytułu ubezpieczeń społecznych w oparciu o prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej jest faktyczne wykonywanie działalności pozarolniczej, co oznacza konieczność stwierdzenia na podstawie odpowiednich ustaleń faktycznych, że dana osoba rzeczywiście prowadzi (ła) działalność zarobkową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2017r., sygn. II UK 621/15, LEX nr 2248732). Zorganizowanie działalności gospodarczej w płaszczyźnie materialnej odbywa się m.in. przez zapewnienie kapitału, narzędzi, sprzętu, przedsięwzięcie działań o charakterze marketingowym (informacja, reklama) oraz przez podejmowanie działań zmierzających do uzyskania i utrzymania wymaganych kwalifikacji niezbędnych ze względu na rodzaj wykonywanej działalności (por. wyroki Sądu

Najwyższego: z 10 lutego 2016r., sygn. I UK 65/15, LEX nr 2118451; z 16 lutego 2016 r., sygn. I UK 77/15, LEX nr 2000382).

Ciągłość działalności gospodarczej ma dwa aspekty. Pierwszy to powtarzalność czynności, tak aby odróżnić prowadzoną działalność gospodarczą od jednostkowej umowy o dzieło lub zlecenia albo umowy o świadczenie usług, które same w sobie nie stanowią lub nie składają się jeszcze na działalność gospodarczą. Przejawem działalności gospodarczej nie są działania o charakterze sporadycznym, doraźnym, czy incydentalnym. Drugi aspekt, wynikający z pierwszego, to zamiar niekrótkiego prowadzenia działalności gospodarczej. Oba aspekty zależą od zachowania osoby podejmującej działalność gospodarczą i jej nastawienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2014r., sygn. I UK 235/13, LEX nr 1444493). Wykonywanie działalności gospodarczej polega na powtarzalności podjętych działań, które podporządkowane są regułom zysku i opłacalności, choćby w konsekwencji i w ogólnym bilansie nie przynosiły spodziewanych zysków.

Analizując przykłady wynikające z orzecznictwa sądów należy wskazać, że za prowadzenie działalności gospodarczej nie uznano incydentalnej sprzedaży używanych rzeczy za kilkadziesiąt złotych rocznie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 kwietnia 2016r., sygn. I UK 196/15, LEX nr 2010791; por. także wyroki Sądu Najwyższego: z 13 września 2016r., sygn. I UK 455/15, LEX nr 2122404 - co do umów wypożyczenia strojów karnawałowych; z 6 kwietnia 2017r., sygn. II UK 98/16, LEX nr 2307127 - co do trzykrotnej usługi opieki nad osobą niepełnosprawną, pielęgnacji i towarzystwa; z 21 września 2017r., sygn. I UK 366/16, OSNP 2018 Nr 7, poz. 98 - co do zarejestrowania działalności gospodarczej w zakresie udzielania korepetycji w ostatnim miesiącu ciąży).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że elementem kreującym działalność gospodarczą jest nastawienie na jej zarobkowy charakter. Przesłanka zarobkowego charakteru działalności zostaje spełniona nie tylko wtedy, gdy jej prowadzenie przynosi rzeczywisty zysk, ale także wówczas, gdy mimo jego nieosiągnięcia, przedsiębiorca nastawiony był na uzyskanie dochodu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 13 września 2016r., sygn. I UK 455/15, LEX nr 2122404; z 6 kwietnia 2017r., sygn. II UK 98/16, LEX nr 2307127; z 15 marca 2018r., sygn. III UK 47/17, LEX nr 2497578). Generowanie strat przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą (zamiast spodziewanych zysków), z uwagi na koszty działalności przewyższające dochód, nie przekreśla jej zarobkowego charakteru.

Ocena spełnienia kryteriów podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności (np. gospodarczej) odnoszona jest zawsze do stanu faktycznego konkretnej sprawy. W rozpoznawanej sprawie odwołujący się w całym okresie, którego dotyczy decyzja - od maja 2012r. do stycznia 2017r. - był zarejestrowany jako osoba prowadząca działalność gospodarczą polegającą na przewozie osób niepełnosprawnych (od 2007r.). Faktycznych zleceń na tego rodzaju przewozy odwołujący się uzyskał znacznie mniej niż się spodziewał. Traktował więc tę działalność jako dodatkową, faktycznie nie wykonywaną ciągle, nie ze względu na zamiar jej prowadzenia, ale ze względu na zbyt małą faktyczną liczbę zleceń, pomimo gotowości do ich wykonywania. Odwołujący się nie wykazał, aby zdarzyła się kiedykolwiek sytuacja, w której odmówiłby wykonania zlecenia na przewóz, gdyż faktycznie nie wykonywał, czy też nie mógł wykonywać tej działalności. Należy zatem uznać, że pozostawał w gotowości do wykonywania zleceń, gdyby je otrzymywał. Fakt braku postoiu taksówkowego w Ł., na co powoływał się odwołujący się, nie ma przy tym znaczenia dla tych ustaleń, skoro zlecenia odwołujący się przyjmował telefonicznie (co obecnie jest powszechne), a nie oczekując na jakimkolwiek postoiu. W przypadku osób niepełnosprawnych oczywistym i logicznym jest, że wykonanie zlecenia na przewóz takich osób, zwyczajowo odbywa się telefonicznie i polega na przyjeździe pod wskazane miejsce i dowóz do wskazanego miejsca, a nie oczekiwanie na przybycie osoby niepełnosprawnej na postoiu.

Odwołujący się wychodzi z założenia wynikającego z jego subiektywnego przekonania, co jednoznacznie wynika z treści pism procesowych składanych w toku postępowania w niniejszej sprawie, że aby podlegać ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo, poza zarejestrowaniem działalności gospodarczej, konieczne jest wykazanie przez organ rentowy faktycznego jej prowadzenia oraz osiągania dochodów co najmniej w wysokości minimalnego wynagrodzenia. Założenie to jest całkowicie błędne, gdyż nie wynika z przepisów obowiązującego przez cały okres zarejestrowania spornej działalności gospodarczej, jak również w dacie wydania spornej decyzji, a także obecnie, prawa. Co więcej nigdy nie obowiązywała regulacja prawna, z której miałyby wynikać, że aby działalność gospodarcza stanowiła

obowiązkowy tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym, konieczne jest osiągnięcie dochodów na określonym w przepisach prawa poziomie. Istotne jest bowiem nastawienie na zysk, który powinien być normalnym skutkiem podjęcia działalności gospodarczej, choć nie zawsze faktycznie jest. Sytuacja zatem, w której popyt na określone usługi, wynikające z przedmiotu zarejestrowanej działalności gospodarczej, jest znikomy i generuje raczej straty niż zyski, nie przekreśla domniemania faktycznego jej prowadzenia. Brak przychodów z działalności gospodarczej nie stanowi bowiem podstawy do wyłączenia z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Wpis działalności gospodarczej do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (...) stwarza domniemanie faktyczne wykonywania tej działalności, zgodnie z wpisem. Domniemanie to, jak wielokrotnie wskazywał w swym orzecznictwie Sąd Najwyższy, można obalić w drodze przeprowadzenia przeciwdowodu, który obciąża stronę twierdzącą o faktach przeciwnych twierdzeniom wynikającym z domniemania (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2018r., sygn. II UK 247/18). W przedmiotowej sprawie ciężar ten spoczywa na odwołującym się, nie zaś na organie rentowym. Przedmiotowe domniemanie ma charakter faktyczny, co oznacza, że możliwe jest jego obalenie w drodze przeprowadzenia odpowiedniego postępowania dowodowego na okoliczność rzeczywistego zaprzestania wykonywania działalności gospodarczej. Trafnie więc Sąd Okręgowy zauważył, że odwołujący się był w niniejszym postępowaniu obciążony obowiązkiem wykazania, że w spornym okresie zaprzestał w ogóle wykonywania działalności gospodarczej. Skoro bowiem z treści wpisu do (...) wynikało prowadzenie działalności gospodarczej przez odwołującego się, która nie była zawieszona, to organ rentowy miał podstawy do stwierdzenia, że odwołujący się jest osobą obowiązaną do uiszczania składek wynikających z podlegania ubezpieczeniom społecznym.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, skarżący w odwołaniu, jak też w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji i w apelacji nie przytoczył okoliczności, które stanowiłyby podstawę do sformułowania przeciwnych wniosków. Jak wykazano wyżej, dla przedmiotu sporu nie miały znaczenia argumenty odnoszące się do „dorywczego” charakteru prowadzonej przez skarżącego działalności, które odwołujący się tak określił na rozprawie przed Sądem pierwszej instancji 13 marca 2018r. oświadczając, że w dniu rozprawy nie miał zlecenia na przewóz, a ostatnie miał tydzień wcześniej. Odwołujący się nie potrafił określić jak często wykonuje zarejestrowane usługi poza wskazaniem, że może zdarzać się to raz w tygodniu, co nie wyklucza, że zdarzało się częściej.

Obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej opiera się na domniemaniu jej faktycznego wykonywania, skoro jest zarejestrowana, nie została wykreślona, ani nie jest zawieszona. Okresowy, przejściowy brak aktywności w tym zakresie, nie skutkuje brakiem obowiązku opłacania składek. Nieco inne reguły dotyczą przedsiębiorców prowadzących działalność sezonową, której jednak niniejsza sprawa nie dotyczy. Przedsiębiorca prowadzący działalność o charakterze sezonowym, co do zasady dokonuje w (...) odpowiedniego wpisu o jej zawieszeniu na właściwy okres, kiedy faktycznie tej działalności w ogóle nie prowadzi, co z kolei skutkuje wstrzymaniem obowiązku opłacania większości należności publicznoprawnych, takich jak składki ubezpieczeniowe. W przypadku jednak braku formalnego zawieszenia działalności gospodarczej mającego odzwierciedlenie w rejestrze działalności gospodarczej, po stronie przedsiębiorcy istnieje obowiązek wykazania faktycznego niewykonywania działalności.

Samo powołanie się na fakt, że działalność wykonywana była czasami, nie ciągle, z częstotliwością zależną od uzyskiwanych zleceń, pomimo innego nastawienia prowadzącego ją, nie obala domniemania wynikającego z (...). Odwołujący się nie przedstawił w toku postępowania przed Sądem Okręgowym, jak również podczas postępowania apelacyjnego, żadnych dowodów pozwalających ustalić, że w konkretnych okresach nie prowadził działalności gospodarczej z uwagi na jej okresowy charakter, czy też z uwagi na obiektywne okoliczności uniemożliwiające jej prowadzenie. Również sam przedmiot działalności skarżącego nie pozwala przyjąć jednoznacznie, że była to działalność wykonywana sezonowo. Działalność odwołującego się polegała na świadczeniu usług transportowych, przewozie osób niepełnosprawnych, co samo ze swej istoty nie pozwala jednoznacznie ustalić okresu, sezonu w jakim miała być wykonywana. Zasady logiki i doświadczenia życiowego jednoznacznie wskazują, że tego typu działalność można wykonywać zarówno każdego dnia, nocy, przez cały rok, w dni powszednie i święta, jak również rzadziej, czy zupełnie sporadycznie. Wobec braku przedstawienia przez skarżącego jakichkolwiek dowodów świadczących o tym,

że w określonym czasie nie wykonywał tej działalności, bo było to obiektywnie niemożliwe i nie wynikało tylko z braku popytu, Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że domniemanie faktyczne prowadzenia przez odwołującego się działalności gospodarczej nie zostało obalone. Podnoszone przez skarżącego argumenty dotyczące posiadania przez niego karty podatkowej, nie mają żadnego wpływu na rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy, gdyż odnoszą się do specyficznego sposobu rozliczania podatku dochodowego przez przedsiębiorcę, co nie ma wpływu na obowiązki płatnika wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że M. K. powołując się na fakt, że prowadzona przez niego działalność miała charakter „okazjonalny” nie wskazał konkretnych okresów w których ją prowadził, oraz tych, w których zaprzestawał jej wykonywania. Skarżący nie zakwestionował przy tym prawidłowości co do wysokości obliczonych przez organ rentowy należności składekowych. W istocie odwołujący się przedstawił bardzo lakoniczną argumentację, ograniczając się jedynie do wskazania, że nie zgadza się z treścią zaskarżonej decyzji z uwagi na fakt, że prowadzona przez niego działalność miała charakter dodatkowy czy też dorywczy. Biorąc pod uwagę prezentowane przez skarżącego w toku procesu stanowisko, wskazać również trzeba, że na obowiązek uiszczania składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie ma wpływu wysokość uzyskiwanego dochodu, oraz fakt, że należność z tytułu składek przekracza dochód. Przedsiębiorca podejmując ryzyko prowadzenia działalności musi zdawać sobie sprawę z wiążących się z tym obowiązków publicznoprawnych, których istnienie nie jest uzależnione od poziomu dochodu, a jedynie od samego faktu wykonywania działalności.

Należało zatem podzielić stanowisko Sądu pierwszej instancji, że odwołujący się nie sprostął obowiązkowi dowodowemu ciążącemu na nim z mocy art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., nie udowadniając faktów, z których wywodził dla siebie skutki prawne w postaci wadliwości podstawy faktycznej zaskarżonej decyzji.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok znajduje oparcie w poprawnie ustalonym stanie faktycznym i przy prawidłowym zastosowaniu obowiązującego prawa, a apelacja odwołującego się - jako bezzasadna - podlegała oddaleniu, o czym Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 385 k.p.c.

W przedmiocie kosztów postępowania Sąd Apelacyjny, nie obciążając apelującego kosztami zastępstwa prawnego organu rentowego, zastosował art. 102 k.p.c., który w wypadkach szczególnie uzasadnionych pozwala nie obciążać strony przegrywającej spór, kosztami procesu strony przeciwnej. Przywołany przepis, realizujący zasadę słuszności, stanowi wyjątek od ogólnej reguły obciążania stron kosztami procesu, zgodnie z którą strona przegrywająca sprawę jest zobowiązana zwrócić przeciwnikowi, na jego żądanie, wszystkie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 § 1 k.p.c.) – tzw. zasada odpowiedzialności za wynik procesu. Hipoteza przepisu art. 102 k.p.c., odwołująca się do występowania „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nie obciążania jej kosztami procesu pomimo przegrania sprawy (por. postanowienie SN z 13 grudnia 2007r., sygn. I CZ 110/07, niepubl.)

W ocenie Sądu Apelacyjnego z uwagi na obiektywnie wysoką kwotę zadłużenia odwołującego się wobec organu rentowego, wynikającą z zaskarżonej w sprawie decyzji, jak również ewidentne przekonania skarżącego występującego bez wsparcia profesjonalnego pełnomocnika procesowego, o słuszności podnoszonych przez niego w toku procesu twierdzeń, jak też stosunkowo niewielką aktywność organu rentowego na etapie postępowania odwoławczego (treść odpowiedzi na apelację sprowadzała się w istocie do powtórzenia argumentów wynikających z uzasadnienia decyzji oraz motywów Sądu Okręgowego przedstawionych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku), zasady słuszności, w tym obecna sytuacja osobista, ekonomiczna i zawodowa odwołującego się, przemawiały za odstąpieniem od obciążania go kosztami procesu poniesionymi przez organ rentowy.

Magdalena Kostro-Wesołowska Ewa Stryczyńska (spr.) Magdalena Tymińska